

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2020-2023

(skrajne daty)

Rok akademicki 2021/2022

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Chirurgia
Kod przedmiotu*	Poł/I/D-CH
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Medycznych, Instytut Nauk o Zdrowiu
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Opieki Położniczo - Ginekologicznej
Kierunek studiów	Położnictwo
Poziom studiów	Studia I stopnia
Profil	Praktyczny
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	II rok, III, IV semestr
Rodzaj przedmiotu	Nauki w zakresie opieki specjalistycznej
Język wykładowy	polski
Koordinator	dr n. med. Józef Ratajczyk
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr n. med. Józef Ratajczyk, mgr Małgorzata Migut, mgr Lucyna Stec, mgr Lucyna Janaś PZ – osoby pracujące w oddziale chirurgii

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
III	25	5	-	-	-	40	-	20 Sam.	4
IV	-	-	-	-	-	-	40	-	2

1.2. Sposób realizacji zajęć

■ zajęcia w formie tradycyjnej

■ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**Wykład:** egzamin pisemny,**Ćwiczenia:** zaliczenie z oceną**Samokształcenie*:** zaliczenie z oceną (efekt uczenia się: D.W51, D.W52, D.W53, D.U43, D.U44)**ZAJĘCIA PRAKTYCZNE (ZP):** zaliczenie z oceną,**PRAKTYKA ZAWODOWA (PZ):** zaliczenie z oceną.**2. WYMAGANIA WSTĘPNE**

Student posiada wiedzę w zakresie: - anatomii i patofizjologii człowieka

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Przygotowanie studenta do interpretowania i rozumienia wiedzy dotyczącej: <ul style="list-style-type: none">– wybranych problemów chirurgii ogólnej,– sposobów postępowania w wybranych chorobach leczonych chirurgicznie
C ₂	Przygotowanie studenta w zakresie umiejętności do: <ul style="list-style-type: none">– sprawowania opieki nad pacjentami leczonymi chirurgicznie– przestrzegania zasad aseptyki i antyseptyki w oddziale chirurgicznym– przygotowania pacjenta do zabiegu operacyjnego w trybie nagłym i planowym,– korzystania z wiedzy z chirurgii i pielęgniarstwa chirurgicznego w praktyce zawodowej.
C ₃	Kształtowanie postawy studenta do: <ul style="list-style-type: none">– pogłębiania wiedzy z zakresu chirurgii

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	czynniki zwiększające ryzyko okołoperacyjne i profilaktykę zakażeń chirurgicznych;	D.W51
EK_02	zasady przygotowania pacjenta do zabiegu operacyjnego w trybie pilnym i planowym, w chirurgii jednego dnia oraz specyfikę pracy na bloku operacyjnym, a także zasady opieki nad pacjentem po zabiegu operacyjnym w celu zapobiegania wczesnym i późnym powikłaniom;	D.W52
EK_03	zasady opieki nad pacjentem z przetoką jelitową i moczową oraz pacjentem objętym terapią żywieniową;	D.W53
EK_04	zasady postępowania z kobietą ciężarną z urazem, zakażeniem tkanek miękkich i chorobami chirurgicznymi;	D.W54
EK_05	planować opiekę nad pacjentem w przebiegu chorób chirurgicznych, rozpoznawać wczesne i późne powikłania po zabiegach operacyjnych i zapobiegać im oraz pielęgnować pacjenta z przetoką jelitową;	D.U43
EK_06	prowadzić intensywną opiekę pooperacyjną;	D.U44
EK_07	kierowania się dobrem pacjenta, poszanowania godności i autonomii osób powierzonych opiece, okazywania zrozumienia dla różnic światopoglądowych i kulturowych oraz empatii w relacji z pacjentem i jego rodziną;	K1
EK_08	przestrzegania praw pacjenta	K2
EK_09	samodzielnego i rzetelnego wykonywania zawodu zgodnie z zasadami etyki, w tym przestrzegania wartości i powinności moralnych w opiece nad pacjentem;	K3
EK_10	ponoszenia odpowiedzialności za wykonywane czynności zawodowe;	K4
EK_11	zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	K5
EK_12	przewidywania i uwzględniania czynników wpływających na reakcje własne i pacjenta;	K6
EK_13	dostrzegania i rozpoznawania własnych ograniczeń w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz dokonywania samooceny deficytów i potrzeb edukacyjnych	K7

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Treści merytoryczne wykładów		
Lp.	Treści merytoryczne (II rok: III semestr)	Liczba godzin
	CHIRURGIA (15 godz.)	
1.	Ostre choroby chirurgiczne.	3
2.	Zapobieganie powikłaniom pooperacyjnym	3
3.	Powikłania zakrzepowo-zatorowe	3
4.	Leczenie operacyjne kobiet ciężarnych.	3
5.	Postępowanie w wybranych stanach zagrożenia życia w schorzeniach chirurgicznych.	3
	PIELĘGNIARSTWO CHIRURGICZNE (10 godz.)	
1.	Profilaktyka zakażeń chirurgicznych	2
2.	Przygotowanie chorego do zabiegu operacyjnego w trybie nagłym i planowym.	2
3.	Pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym.	2
4.	Pielęgnowanie chorych po urazie klatki piersiowej i narządów jamy brzusznej.	2
5.	Zadania położnej w diagnozowaniu, leczeniu i pielęgnowaniu chorych z wybranymi schorzeniami chirurgicznymi zgodnie z obowiązującymi standardami i procedurami.	2
Razem		25

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne ćwiczeń		
Lp.	Treści merytoryczne (II rok: III semestr)	Liczba godzin
	CHIRURGIA (5 godz.)	
1.	Postępowanie w wybranych stanach zagrożenia życia w schorzeniach chirurgicznych.	2
2.	Zadania położnej w diagnozowaniu, leczeniu i pielęgnowaniu chorych z wybranymi schorzeniami chirurgicznymi zgodnie z obowiązującymi standardami i procedurami.	3
Razem		5

Treści merytoryczne zajęć praktycznych		
Treści merytoryczne (ZP- II rok: III semestr)		
Oddział chirurgii		
Lp.	Treści merytoryczne	Liczba godzin
1.	Specyfika pracy pielęgniarki w oddziale chirurgicznym.	2
2.	Rola pielęgniarki w badaniach diagnostycznych wykonywanych u pacjenta leczonego chirurgicznie.	4
3.	Zadania pielęgniarki w przygotowaniu pacjenta do zabiegu w trybie planowym	2
4.	Zadania pielęgniarki w przygotowaniu pacjenta do zabiegu w trybie nagłym. Profilaktyka powikłań pooperacyjnych.	2
5.	Udział pielęgniarki w wybranych zabiegach chirurgicznych: drenaż opłucnej, dializa otrzewnowa.	2
6.	Pielęgnowanie pacjenta z odmrożeniem	2
7.	Pielęgnowanie pacjenta z oparzeniem	3
8.	Chirurgiczne opracowanie rany	4
9.	Opieka pielęgniarska nad pacjentem przed i po operacji gruczołu tarczowego.	2
10.	Pielęgnowanie pacjenta po urazie układu kostno-stawowego	4

11.	Pielęgnowanie pacjenta po zabiegu operacyjnym w obrębie układu pokarmowego.	4
12.	Pielęgnowanie pacjenta po zabiegu operacyjnym w obrębie naczyń obwodowych.	2
13.	Zindywidualizowane pielęgnowanie pacjentów leczonych chirurgicznie	2
14.	Procedury i standardy w pielęgniarstwie chirurgicznym	3
15.	Udział pielęgniarki w przygotowywaniu pacjenta do wypisu do domu.	2
Razem		40
Treści merytoryczne praktyk zawodowych (II rok: IV semestr)		
Oddział Chirurgii		
Lp.	Treści merytoryczne	Liczba godzin
1.	Całościowe i zindywidualizowane pielęgnowanie pacjenta po operacji żołądka	4
2.	Całościowe i zindywidualizowane pielęgnowanie chorego z ostrym zapaleniem trzustki.	4
3.	Całościowe i zindywidualizowane pielęgnowanie chorego z krwotokiem z przewodu pokarmowego	4
4.	Całościowe i zindywidualizowane pielęgnowanie pacjenta po operacji przepukliny	4
5.	Całościowe i zindywidualizowane pielęgnowanie pacjenta po operacji tarczycy	4
6.	Zindywidualizowane pielęgnowanie pacjentki po operacji gruczołu sutkowego	4
7.	Pielęgnowanie pacjenta ze schorzeniami naczyń żylnych	4
8.	Pielęgnowanie pacjenta ze schorzeniami naczyń tętniczych	4
9.	Całościowe i zindywidualizowane pielęgnowanie pacjenta po amputacji kończyny dolnej.	4
10.	Pielęgnowanie pacjenta po operacji gruczolaka stercza	
Razem		40

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład konwersatoryjny z prezentacją multimedialną, metody aktywizujące, **WYKORZYSTANIE PROGRAMU OFFICE 365 (APLIKACJA TEAMS).**

Ćwiczenia: praca indywidualna/zespołowa studenta, , **WYKORZYSTANIE PROGRAMU OFFICE 365 (APLIKACJA TEAMS)**

Samokształcenie: praca indywidualna studenta

Zajęcia praktyczne: praca zespołowa, pokaz, instruktaż, studium przypadku

Praktyki zawodowe: praca zespołowa, pokaz, instruktaż, studium przypadku

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
D.W51	Wykład: test: jednokrotnego wyboru, wielokrotnej odpowiedzi, uzupełniania odpowiedzi.	W,S
D.W52		W, S
D.W53		W, S
D.W54		W
D.U43	Ćwiczenia, Zajęcia praktyczne, Praktyki zawodowe: uczestnictwo i aktywność na zajęciach, realizacja opieki nad pacjentem oraz współpraca z zespołem terapeutycznym oddziału, terminowość wykonywania zadań oraz dostosowanie	ĆW,S, ZP, PZ
D.U44		CW,S, ZP, PZ

	się do wymagań (procedur) dotyczących sposobu ich wykonania	
D.K1	Zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe: uczestnictwo i aktywność na zajęciach, realizacja opieki nad pacjentem raz współpraca z zespołem terapeutycznym oddziału, terminowość wykonywania zadań oraz dostosowanie się do wymagań (procedur) dotyczących sposobu ich wykonania.	ZP, PZ
D.K2		ZP, PZ
D.K3		ZP, PZ
D.K4		ZP, PZ
D.K5		ZP, PZ
D.K6		ZP, PZ
D.K7		ZP, PZ

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład:

Pozytywna ocena z egzaminu końcowego

- test jednokrotnego wyboru, test wielokrotnej odpowiedzi, test uzupełniania odpowiedzi
- tj. uzyskanie co najmniej 60% punktów z testu pisemnego

Egzamin teoretyczny pisemny składający się z pytań testowo-opisowych obejmujących całość materiału (tematyka wykładów i ćwiczeń)

Czas trwania egzaminu: 1 godz.

Za odpowiedź prawidłową student otrzymuje 1 punkt, za błędną 0 punktów

Egzamin poprawkowy ma formę ustną.

Student losuje 3 pytania, a za każde pytanie maksymalnie może uzyskać 5 punktów.

Student otrzymuje pozytywną ocenę z egzaminu poprawkowego, gdy uzyska minimum 60% punktów

Zakres ocen: 2,0 – 5,0

Ocena wiedzy:

5,0 - wykazuje znajomość każdej z treści kształcenia na poziomie 91-100%

4,5 - wykazuje znajomość każdej z treści kształcenia na poziomie 81-90%

4,0 - wykazuje znajomość każdej z treści kształcenia na poziomie 71-80%

3,5 - wykazuje znajomość każdej z treści kształcenia na poziomie 61-70%

3,0 - wykazuje znajomość każdej z treści kształcenia na poziomie 60%

Ćwiczenia:

- pełne uczestnictwo oraz aktywność w zajęciach ćwiczeniowych,
- pozytywna ocena z zaliczeń cząstkowych w formie praktycznej oraz teoretycznej poprzez odpowiedź ustną lub pisemną.

Ocena umiejętności odbywa się w oparciu o kryteria:

- zasady
- sprawność/ skuteczność
- samodzielność
- postawa

Kryteria oceny	Punkty	Normy wykonania				
		Wiedza	Zasady	Sprawność	Samodzielność	Postawa
wykonywania	0	nie posiada wiedzy	nie przestrzega zasad	czynności wykonuje chaotycznie	brak samodzielności lub mimo wielokrotnego ukierunkowania nie potrafi samodzielnie pracować	nie potrafi krytycznie ocenić i analizować swojego postępowania, nie współpracuje z zespołem terapeutycznym, nie identyfikuje się z rolą zawodową, nie utrzymuje kontaktu
Sposób czynności						

						werbalnego z pacjentem/grupą
1	posiada wiedzę w zakresie minimalnym	nie przestrzega prawidłowej kolejności zasad,	czynności wykonuje niepewnie, bardzo wolno	stale wymaga ukierunkowania w działaniu	mimo częstego ukierunkowania nie potrafi oceniać i analizować swojego postępowania, nie potrafi utrzymać kontaktu werbalnego z pacjentem/grupą	
2	posiada wiedzę na poziomie podstawowym	przestrzega zasady po ukierunkowaniu	czynności wykonuje poprawnie	sporadycznie wymaga przypomnienia i ukierunkowania w niektórych działaniach	ma pewne trudności w krytycznej ocenie i analizie swojego postępowania, wymaga naprowadzania, ukierunkowania w wyborze treści	
3	posiada wiedzę na poziomie uniwersyteckim	przestrzega zasady właściwej techniki i kolejność wykonywania czynności	czynności wykonuje pewnie, zdecydowanie, logicznie	ćwiczenie wykonuje całkowicie samodzielnie, pewnie	potrafi krytycznie oceniać i analizować swoje postępowanie, współpracuje z grupą, identyfikuje się z rolą zawodową, poprawnie, samodzielnie i skutecznie dobiera treści	

Samokształcenie:

1. Zaliczenie na podstawie wykonania i przedstawienia prezentacji multimedialnej:

a) pozytywna ocena z realizacji wyznaczonego zadania – 60% uzyskanych punktów

b) kryteria oceny stanowią:

- ilość slajdów – 20 (+/- 5)

- zgodność przedstawionej tematyki w prezentacji z realizowanym efektem uczenia się (D.W51, D.W52, D.W53, D.U43, D.U44)

- zgromadzenie i przedstawienie aktualnego piśmiennictwa w oparciu o najnowszą wiedzę w zakresie w/w tematu

- wiedza odtwórcza studenta w zakresie prezentowanej tematyki oraz uzasadnienie wypowiedzi zgodnie z medycyną opartą na dowodach naukowych

- podstawowe zasady tworzenia prezentacji multimedialnych

- przedstawienie tytułu, celu, istoty prezentacji, dostosowanie prezentacji do odbiorców, rozkład procentowy ilości tekstu zawartego w slajdzie, odpowiednia czcionka, czytelność elementów graficznych, kolorystyka, celowość zastosowanych animacji, autorstwo prezentacji

c) Ocena samokształcenia:

zakres ocen 2.0 – 5.0

poniżej 60% (2.0) – realizacja zleconego zadania nie uwzględnia poprawności żadnego z w/w przyjętych kryteriów oceniania

60% (3.0) – realizacja zleconego zadania uwzględnia jedynie zgodność przygotowanej i przedstawionej treści w prezentacji z realizowanymi efektami uczenia się, ilość literatury 5

61-70% (3.5) – realizacja zleconego zadania uwzględnia zgodność przygotowanej i przedstawionej treści w prezentacji z realizowanymi efektami uczenia się, student potrafi odpowiedzieć na zadawane pytania po ukierunkowaniu przez prowadzącego w zakresie tematyki zgodnie z przedstawianą prezentacją

71-80% (4.0) – realizacja zleconego zadania uwzględnia zgodność przygotowanej i przedstawionej treści w prezentacji z realizowanymi efektami uczenia się, student potrafi odpowiedzieć na zadawane pytania zgodnie z tematyką prezentacji

81 - 90% (4.5) - realizacja zleconego zadania uwzględnia prawidłową liczbę slajdów, zgodność przygotowanej i przedstawionej treści w prezentacji z realizowanymi efektami uczenia się, student potrafi odpowiedzieć na zadawane pytania zgodnie z tematyką prezentacji, jego wiedza wykracza poza materiał przygotowany w prezentacji

91-100% (5.0) – realizacja zleconego zadania uwzględnia prawidłowość wszystkich w/w kryteriów oceniania, student potrafi odpowiedzieć na zadawane pytania zgodnie z tematyką prezentacji oraz uzasadnia swoją wypowiedź zgodnie z wykorzystaną literaturą

Zajęcia praktyczne

Warunki zaliczenia zajęć praktycznych - obecność na zajęciach wg. listy obecności, uzyskanie pozytywnej oceny z wiedzy, umiejętności i postawy:

1. Ocena pełnego uczestnictwa i aktywności studenta na zajęciach praktycznych
2. Obserwacja pracy studenta
3. Bieżąca informacja zwrotna
4. Obserwacja pracy na zajęciach praktycznych
5. Ocena przygotowania do zajęć
6. Sprawdzanie wiedzy w trakcie zajęć praktycznych - bieżący opis przypadków klinicznych
7. Ocena realizacji opieki nad pacjentem
8. Współpraca z zespołem terapeutycznym oddziału
9. Ocena terminowości wykonywania zadań oraz dostosowania się do wymagań (procedur) dotyczących sposobu ich wykonania
10. Prowadzenie indywidualnej dokumentacji – proces pielęgnowania pacjenta
11. Zaliczenie umiejętności wg Dzienniczka Kształcenia Praktycznego obowiązującego na Kierunku Położnictwo
12. Przestrzeganie regulaminu praktyki zawodowej.

Metody weryfikacji efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych:

1. obserwacja przez opiekuna/nauczyciela prowadzącego, personel oddziału pracy studenta na zajęciach praktycznych
2. ocena aktywności studenta w czasie zajęć
3. ocena innych studentów z grupy
4. samoocena.

Kryteria powyższe stanowią punkt odniesienia, względem których opracowywane są normy opanowania czynności: organizacja pracy, jakość wykonywanych zabiegów, profesjonalna/etyczna praktyka, estetyka, komunikowanie, rozwój osobowy.

Praktyki zawodowe

Warunki zaliczenia praktyk zawodowych:

obowiązkowa obecność na wszystkich zajęciach (dopuszczalna 1 nieobecność z następujących powodów: zawarcie związku małżeńskiego, pogrzeb w najbliższej rodzinie, honorowe krwiodawstwo)

kultura osobista,

staranne umundurowanie

punktualność

zaliczenie umiejętności wg Dzienniczka Kształcenia Praktycznego obowiązującego na Kierunku Położnictwo

prowadzenie indywidualnej dokumentacji

proces pielęgnowania pacjenta, zaliczenie realizowanych tematów, przestrzeganie regulaminu praktyki zawodowej.

W przypadku nieobecności usprawiedliwionej praktyka zawodowa musi być zrealizowana w innym terminie ustalonym z koordynatorem przedmiotu lub zajęć praktycznych/praktyk zawodowych.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności	
	Liczba godzin	Liczba punktów ECTS
I. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - ZAJĘCIA TEORETYCZNE		
1. Zajęcia kontaktowe z nauczycielem		
• udział w wykładach/ udział w e-wykładach	25/0	2
• udział w ćwiczeniach/udział w e-ćwiczeniach	5/0	
• udział w ćwiczeniach - Monoprofilowe Centrum Symulacji Medycznej	-	
• Inne, jakie?	-	-
II. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - KSZTAŁCENIE PRAKTYCZNE		
1. Zajęcia praktyczne		
• godziny kontaktowe z nauczycielem	40	2
• godziny kontaktowe z nauczycielem – Monoprofilowe Centrum Symulacji Medycznej	-	
2. Ćwiczenia kliniczne	-	
3. Inne, jakie?.....		
III. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - PRAKTYKI ZAWODOWE		
• Praktyka zawodowa	40	2
IV. GODZINY NIEKONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW*		
• Samokształcenie	20	
V. GODZINY NIEKONTAKTOWE – PRACA WŁASNA STUDENTA (PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ, EGZAMINU, NAPISANIE REFERATU ITP.)		
Przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.	30	
Samokształcenie	20	
SUMA GODZIN	180	
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS		6

*dotyczy tylko tych kierunków standaryzowanych, dla których standard przewiduje samokształcenie jako formę zajęć

Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	40 godz.
zasady i formy odbywania praktyk	j.w.

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Głuszek S. (red.): Chirurgia : podstawy; Wyd. 2 uaktual. i rozszerz. - Warszawa : PZWL Wydawnictwo Lekarskie, 2019 (online).
2. Sieroń D. Opiłka M. N.: Chirurgia, Wyd. 2. - Wrocław : Edra Urban & Partner, cop. 2016 (online).
3. Noszczyk W. Chirurgia: repetytorium. - Wyd. 2, Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, cop. 2019 (online).
4. Kompendium chirurgii laparoskopowej / pod red. Wiesława Tarnowskiego ; [zesp. aut. Roman Budziński et al.]. - Warszawa : Oficyna Wydawnicza Medical Education, 2014.

Literatura uzupełniająca:

1. Wybrane zagadnienia pielęgniarstwa chirurgicznego i operacyjnego : [praca zbiorowa / pod red. Zbysława Wojciecha Grajka]. - Suwałki : Wydawnictwo Uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika, cop. 2010.
2. Biesiada Z. (red.): Chirurgia endoskopowa w diagnostyce i leczeniu schorzeń przewodu pokarmowego Wyd. 2, Wyd. 10 Medyczne, Kraków 2007.
3. Instrumentarium i podstawowe zabiegi w chirurgii klatki piersiowej / Piotr Błasiak, Hanna Lisowska, Grażyna Tomczyk ; red. nauk. Jerzy Kołodziej. - Lublin : Wydawnictwo Makmed, 2015.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej